

Всебічні зміни, зумовлені викликами сучасності в загальних характеристиках суспільства, їх впливах на особистість дитини, освітнє середовище, вимагають від педагога швидкого й ефективного реагування шляхом постійного свідомого учіння, оновлення знань, свободи та гнучкості мислення. Все це може здійснювати вчитель з високою професійною компетентністю, розвиненими творчими здібностями, високим рівнем інтелігентності та ерудованості. вимоги гуманістичних засад сучасної освіти можливо реалізувати лише опираючись на психологічну компетентність педагогічних працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутан Ю.В. Психологічна компетентність вчителя в умовах нової української школи / Психологічна культура вчителя в контексті викликів сучасності: зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю.-Тернопіль, 2017.- С.38.
2. Науково-методичні засади формування психологічної компетентності керівників освітніх організацій у системі післядипломної педагогічної освіти: наук.-метод. посібник / за наук. ред. О.І. Бондарчук. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 144 с.
3. Кочерга О.В. Розвиток психологічної компетентності вчителя початкової школи / О.В. Кочерга // Рідна школа. – 2013. – № 11 – С. 52–56.

Костич М.В., студентка ДО-1;
Науковий керівник:
ст. викладач **Русин Н.М.**
Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПІЗНАВАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

На сучасному етапі розвитку соціуму зростає потреба в активних, самостійних і творчих людях, які здатні виявляти креативний підхід до вирішення проблемних питань, встановлювати шлях свого розвитку. На думку О. Леонтєва, А. Запорожця, А. Люблінської та інших авторів виховання самостійної, активної особистості слід починати з дошкільного віку, так як саме в цей час створюються сприятливі умови для розвитку основ самостійності.

Самостійність - багатоаспектна особистісно-діяльнісна основа, яка проявляється в уміннях, потребах, здібностях самому, незалежно, ініціативно висувати цілі, формулювати значущі для себе питання, вибирати засоби, проявляти наполегливість і доводити вирішення зазначених проблем до позитивних результатів, давати оцінку своїй діяльності (І. Кондаурова). Під самостійністю часто розуміють конкретну властивість індивіда, яка допомагає здійснити себе як особистість [1, с. 6]. Якщо дитина самостійна, вона ініціативно, відповідально підходить до кожної діяльності. У самостійної дитини спостерігається деяка незалежність. Будь то пізнавальна або ігрова діяльність.

У старших групах діти більше організовані, ніж їх менші товариші. При виконанні запитів дорослих або реалізації призначених вихователем творчих завдань старші дошкільнята можуть проявити ініціативу. Вони виробляють це охоче і з властивим дитячим задоволенням [2, с. 34]. Старший дошкільник вже володіє вже потрібними для незалежних дій якістю і кількістю знань, досвіду, хоч і маленького, але все ж набуті навички виконання різноманітних дій у старшого дошкільника вже спостерігаються.

Всі ми прекрасно знаємо, як діти люблять в цьому віці повторювати «Я сам! ». Тобто дитина вже може і хоче що-небудь робити без сторонньої допомоги. Дитина намагається виконувати навіть легкі трудові доручення. Якщо у дітей що-небудь не виходить зробити самостійно, все одно вони без бажання передають дані обов'язки другому. Намагаються робити непосильну і посильну роботу, але не зрозуміють, що це їм це ще недоступно.

Самостійність старших дошкільників досить різноманітна. Діти виявляють її в грі. Тут вони вибирають ролі, організовують ігрові сюжети.

У трудовій діяльності хлопці самі вибирають справу, яка їм до душі. А, дівчаткам подобається підмітати підлогу, прибирати іграшки. Хлопчиків цікавлять конструктори, і вони із задоволенням збирають різноманітні споруди, а в кінці гри прибирають кубики. Їм під силу поставити на місце стільці. Після обіду хлопці вже можуть зібрати свої тарілки і віднести їх в мийку [3, с. 3]. Образотворча діяльність дозволяє старшим дошкільникам самостійно вибрати конструкцію для зображення або малюнок. Хлопці самі вибирають зображальні засоби, кольори, за допомогою яких вони хочуть подати зображення.

Щоб розвиток самостійності реалізовувався вдало, у дітей повинні бути розвинені на відповідному рівні логічність мислення, критичність розуму, набуті необхідні знання та вміння для здійснення кожної діяльності. Коли дитина намагається наслідувати, виявляє ініціативу і бажання виконувати завдання вихователя, в даний момент і зав'язується розвиток самостійності старших дошкільників.

Після дитині починає подобатися те, що вона робить, зароджується інтерес до результату, що ж там вдасться в кінці. Це і є ті фактори, які сприяють розвитку самостійності у дошкільнят. Час від часу діти відтворюють свої дії, у них виникає творча активність, бажання змінити що-небудь. Це також веде до самостійності. Коли дитина навчиться розбирати власні вчинки, приймати рішення про виконання діяльності, можна помітити, що зачатки самостійності у неї вже присутні.

Формування контролю над собою ймовірно тільки в колективі, будь то ігрова або будь-яка інша діяльність. Тільки порівнюючи себе з іншими, у дошкільнят виникає здатність аналізувати - чи правильно я вчинив, може необхідно зробити ось так, або по-іншому. Добре, якщо до старшого дошкільного віку у дітей вже будуть навички довільної поведінки. Так як, вступаючи довільно, дитя може направляти власні бажання в потрібне русло. Дошкільник знає, що добре і що ні, якщо у дитини сформовані моральні почуття. Тому дитина зможе робити усвідомлений вибір у власних справах і вчинках. Одними з найголовніших навичок самостійності у майбутніх першокласників, можливо, спостерігати навички самообслуговування.

Привчають дітей старшого дошкільного віку до самостійності в побуті різноманітними прийомами [2, с. 58]. Краще якщо це буде реалізовуватися за допомогою ігрових прийомів. Дітям також подобається брати участь в діяльності разом з дорослими. Власним прикладом вихователь в дитячому садку показує дітям, як потрібно виконувати те чи інше завдання.

Хороший ефект розвитку самостійності дає похвала. Якщо що-небудь виконано дитиною добре, то було б справедливо похвалити її при всіх дітях. Це буде стимулом до подальшого прояву самостійності як власне дошкільника, так і його товаришів. Адже і інші діти теж захочуть отримати слова похвали. Старші дошкільники дуже люблять, коли вихователь помічає їх успіхи при всіх дітях. Позитивна оцінка діяльності дошкільника підтримує у дитини віру в свої сили. У нього закріплюється бажання і далі чинити так само, виявляючи самостійність.

Створення пізнавально-дослідницької діяльності у дітей старшого дошкільного віку є цілеспрямованим організованим педагогічним процесом, в ході якого створюються умови для реалізації пізнавальної діяльності дітей, що сприяють формуванню у дітей встановлених навичок і умінь. До числа педагогічних умов формування самостійності у дітей старшого дошкільного віку в пізнавально-дослідницькій діяльності може бути:

- збагачення суджень дітей як підстави розвитку їх інтересів та потреби в пізнанні навколишнього світу;

- взаємодія з дорослим, вибудована на емоційно позитивному ставленні до самостійної активності і пізнання, сприяння, вживанні прийомів і методів, що сприяють розвитку самостійності;

- вироблення дослідницьких умінь (поставити мету або прийняти її від вихователя, продумати шлях до її досягнення, реалізувати власний задум, оцінювати набутий результат з позиції мети) [3, с. 4].

Самостійність надає собою якість особистості, що характеризується відповідними проявами: свідомої мотивацією дій, їх обґрунтованістю, несприйнятністю впливу і навіювання, здатністю людини самому побачити об'єктивні основи для вчинків. Пізнавально-дослідницька діяльність обумовлюється як один з видів діяльності, який несе в собі не тільки пізнавальний, а також і творчий характер. Її головними характеристиками є предметність, цілеспрямованість, свідомість, вмотивованість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Головізніна Н.Л. Навчально-дослідницька діяльність як перспективний засіб виховання творчої особистості [Текст] / Н.Л. Головізніна // Додаткова освіта. - 2002. - №8. - С. 6-10.
2. Зимова І.А. Дослідницька робота як специфічний вид людської діяльності [Текст] / І.А. Зимова, Е.А. Шашенкова. - Іжевськ, 2001. - 103 с.
3. Поддьяков М.М. Дослідницька поведінка. Стратегія пізнання, допомоги, протидія, конфлікт [Текст] / М.М. Поддьяков. - М., 2000 с.

Костьо А., студент 4 курсу спеціальності Туризм,
Науковий керівник:
ст. викл. **П'ятка Н. С.**,
Мукачівський державний університет

ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

Екологічна компетентність має дуже важливий соціокультурний зміст, який спрямований на соціалізацію студента в умовах наростання вагомості соціально-екологічних факторів. Успішність соціалізації залежить також від реалізації громадянських прав і обов'язків людини, що визначається сформованістю у нього екологічних цінностей та смислів життя, готовності до самообмеження в споживанні благ.

Н. Ромейко визначає екологічну компетентність (фахівця) як складний системний об'єкт, побудований на інтеграції теоретичних знань, практичних умінь у сфері екології і певного набору особистих якостей, що виконує специфічну функцію системи професійної діяльності, обумовлюючи готовність до екологічно адекватної поведінки в ситуаціях морального вибору [1]. Т. Бакіров розглядає екологічну компетентність в якості інтегрального показника сформованості екологічної культури, тобто наявності цілісного погляду на взаємовідносини людини, суспільства і біосфери, системи природно-наукових знань і практичних умінь, потреби, що сформувалася, і звички використати їх в повсякденній та професійній діяльності, включення індивідом екологічної складової в систему його морально-естетичної цінності [1]. Мунасіпова-Мотяш І.А. визначає екологічну компетентність як здатність особистості приймати рішення і діяти так, щоб наносити довіллію якомога меншої шкоди; здатність застосовувати екологічні знання й досвід у професійних і життєвих ситуаціях, керуючись пріоритетністю екологічних цінностей і непрагматичною мотивацією взаємодії з довкіллям на основі усвідомлення особистої причетності до екологічних проблем і відповідальності за екологічні наслідки власної діяльності [2].

Поняття «екологічна компетентність» приймає універсальний, міждисциплінарний, інтегральний і соціокультурний характер. Конструктивність екологічної компетентності представляє інтегративне поєднання здібностей, установок і досвіду творчої діяльності. Їх компонентний взаємозв'язок дозволяє встановлювати екологічні відносини в системі

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>